

NotebookLM yhdistyksen apuna

Tekoälyllä tehokkaampaa paikallishistorian ja kulttuuriperinnön tallentamista

Mikä on NotebookLM?

Googlen kehittämä NotebookLM on tekoälypohjainen työväline, joka auttaa kokoamaan, tutkimaan, tiivistämään ja hyödyntämään suuria määriä aineistoa. Se toimii erityisen hyvin tilanteissa, joissa käytössä on paljon dokumentteja, verkkosivuja, PDF-tiedostoja, haastatteluja, muistelmia, lehtileikkeitä tai tutkimusmateriaalia.

NotebookLM eroaa tavallisesta hakukoneesta tai keskustelutekoälystä siinä, että käyttäjä voi itse määritellä lähdeaineiston, jonka pohjalta tekoäly toimii. Vastaukset perustuvat käyttäjän lisäämiin lähteisiin eikä yleiseen internetiin.

Perinnetyössä tämä on erittäin hyödyllistä, koska lähteet ovat usein paikallisia, harvinaisia tai muuten vaikeasti löydettäviä.

NotebookLM:n tärkeimmät ominaisuudet

1. Omien lähteiden käyttö

NotebookLM:ään voidaan lisätä esimerkiksi:

- PDF-tiedostoja
- Word-dokumentteja
- verkkosivuja
- Google Docs -asiakirjoja
- YouTube-videoita
- muistiinpanoja
- haastattelujen litterointeja

Tämän jälkeen tekoäly pystyy:

- vastaamaan kysymyksiin aineiston pohjalta
- tekemään yhteenvetoja
- vertailemaan tietoja
- löytämään teemoja ja yhteyksiä
- auttamaan kirjoittamisessa

Perinnetyössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yhdistyksen vuosikymmenien aineistot voidaan ottaa nopeasti käyttöön ilman, että kaikkea tarvitsee lukea käsin läpi.

2. Keskustelu aineiston kanssa

NotebookLM:n yksi hyödyllisimmistä ominaisuuksista on mahdollisuus “keskustella” omien aineistojen kanssa.

Esimerkkejä kysymyksistä:

- Mitä digitoiduissa lehdissä kirjoitettiin Laaksolahden kouluista 1980-luvulla?
- Missä lähteissä mainitaan Jupperin kartano?
- Mitä muutoksia Träskändan puistosta kuvataan eri vuosikymmeninä?
- Tee yhteenveto Espoon yleiskaavaa koskevista asukaskommenteista.

NotebookLM antaa vastauksen ja kertoo samalla, mihin lähteisiin vastaus perustuu.

3. Tiivistelmien ja yhteenvetojen luonti

Pitkistä aineistoista voidaan tehdä nopeasti:

- lyhyitä tiivistelmiä
- aikajanoja
- henkilöesittelyjä
- tapahtumayhteenvetoja
- artikkeliluonnoksia
- kokousmuistioita
- näyttelytekstejä

Tämä säästää huomattavasti aikaa erityisesti silloin, kun vapaaehtoisilla on rajallisesti aikaa käytettävissä.

4. Äänikeskustelut ja podcast-tyyppiset yhteenvedot

NotebookLM pystyy muodostamaan aineistosta myös keskustelumuotoisia ääniyhteenvetoja.

Tämä voi auttaa esimerkiksi:

- uusien vapaaehtoisten perehdyttämisessä
- historian esittelyssä yleisölle
- koululaismateriaalien valmistelussa
- verkkosisältöjen tuottamisessa

Monimutkaisestakin aineistosta voidaan saada helposti kuunneltava esitys.

NotebookLM:n käyttö perinnetyössä

Paikallishistorian tutkiminen

NotebookLM soveltuu hyvin:

- vanhojen lehtien analysointiin
- historiikkien kokoamiseen
- kartanoiden ja kylien historian tutkimiseen
- henkilö- ja tapahtumatietojen kokoamiseen

Esimerkiksi suuri määrä digitoituja lehtiä voidaan lisätä NotebookLM:ään, jonka jälkeen tekoäly auttaa löytämään tietoa nopeasti.

Yhdistysten aineistojen hallinta

Monilla yhdistyksillä on:

- pöytäkirjoja
- toimintakertomuksia
- valokuvatekstejä
- tapahtumailmoituksia
- historioikeja

NotebookLM voi toimia eräänlaisena “älykkäänä arkistona”, josta tietoa voidaan hakea luonnollisella kielellä.

Julkaisujen ja verkkosisältöjen tekeminen

NotebookLM auttaa:

- artikkelien luonnostelussa
- verkkosivutekstien kokoamisessa
- näyttelytekstien kirjoittamisessa
- some-sisältöjen ideoinnissa
- tapahtumamateriaalien valmistelussa

Tekoäly voi myös ehdottaa otsikoita, rakenteita ja tiivistyksiä.

Haastattelujen käsittely

Perinnetyössä kerätään usein muistitietoa ja haastatteluja.

NotebookLM voi auttaa:

- litterointien analysoinnissa
- teemojen tunnistamisessa

- henkilöiden ja paikkojen löytämisessä
 - sitaattien poimimisessa
 - yhteenvetojen tekemisessä
-

NotebookLM:n vahvuudet

Helppokäyttöisyys

NotebookLM toimii selaimessa eikä vaadi ohjelmistojen asentamista.

Lähdepohjainen toimintatapa

Vastaukset perustuvat käyttäjän omiin aineistoihin.

Nopea tiedonhaku

Suuristakin aineistoista löytyy tietoa nopeasti.

Sopii yhteistyöhön

Aineistoja voidaan käyttää yhdessä esimerkiksi yhdistyksen työryhmässä.

Rajoitukset ja huomioitavat asiat

Vastaukset voivat sisältää virheitä

Tekoälyn vastaukset pitää aina tarkistaa alkuperäisistä lähteistä.

Tekijänoikeudet ja yksityisyys

Arkaluonteisten aineistojen kohdalla pitää huomioida:

- henkilötiedot
- tekijänoikeudet
- käyttöluvat

Suomen kieli toimii hyvin, mutta ei täydellisesti

E erityisesti vanhojen tekstien OCR-tunnistus voi aiheuttaa virheitä.

Käytännön esimerkkejä perinneseuralle

NotebookLM:llä voidaan esimerkiksi:

- analysoida JOY-lehtien sisältöjä
 - tehdä Träskändan historiaan liittyviä yhteenvetoja
 - etsiä paikallishistoriallisia henkilöitä eri lähteistä
 - valmistella näyttelytekstejä
 - tehdä aikajanoja Espoon alueiden kehityksestä
 - tuottaa taustamateriaalia yleisötilaisuuksiin
 - koota lähteitä historiikkikirjoihin
 - valmistella koululaisille paikallishistoriamateriaalia
-

Yhteenveto

NotebookLM on erittäin hyödyllinen työkalu perinnetyöhön, koska se auttaa hallitsemaan suuria aineistomääriä ja löytämään niistä olennaisen tiedon nopeasti.

Se ei korvaa tutkijaa tai paikallistuntemusta, mutta voi merkittävästi helpottaa:

- tiedonhakua
- aineistojen jäsentämistä
- kirjoittamista
- julkaisemista
- tiedon jakamista

E erityisesti paikallishistoriaa, yhdistystoimintaa ja kulttuuriperinnön tallentamista tekeville yhdistyksille NotebookLM tarjoaa käytännöllisen ja helposti käyttöön otettavan tekoälytyökalun.